YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)
17 päivänä huhtikuuta 1997 *

Asiassa C-351/95,

jonka Bayerisches Verwaltungsgericht München (Saksa) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Selma Kadiman

vastaan

Freistaat Bayern

ennakkoratkaisun Euroopan talousyhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Turkin valtion välisestä assosiaatiosta tehdyllä sopimuksella perustetun assosiaationeuvoston assosiaation kehittämisestä 19.9.1980 tekemän päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja G. F. Mancini sekä tuomarit J. L. Murray, P. J. G. Kapteyn, H. Ragnemalm ja R. Schintgen (esittelevä tuomari),

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: M. B. Elmer,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies D. Louterman-Hubeau,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Selma Kadiman, edustajanaan asianajaja R. Gutmann, Stuttgart,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston apulaisosastopäällikkö C. de Salins ja saman ministeriön ulkoasiainsihteeri C. Chavance,

— Alankomaiden hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellinen neuvonantaja A. Bos,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellinen neuvonantaja J. Sack,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Selma Kadimanin, edustajanaan asianajaja R. Gutmann, Saksan hallituksen, asiamiehenään liittovaltion talousministeriön Ministerialrat E. Röder, Ranskan hallituksen, asiamiehenään C. Chavance, ja komission, asiamiehenään J. Sack, 14.11.1996 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 16.1.1997 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Bayerisches Verwaltungsgericht München on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 14.6.1995 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 13.11.1995, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kolme ennakkoratkaisukysymystä assosiaation kehittämisestä 19.9.1980 tehdyn assosiaationeuvoston päätöksen N:o 1/80 (jäljempänä päätös N:o 1/80) 7 artiklan 1 kohdan tulkinnasta. Assosiaationeuvosto on perustettu Euroopan talousyhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Turkin valtion välisestä assosiaatiosta tehdyllä sopimuksella, jonka ovat allekirjoittaneet Ankarassa 12.9.1963 Turkin tasavalta ja Euroopan talousyhteisön jäsenvaltiot sekä yhteisö ja joka on tehty, hyväksytty ja vahvistettu yhteisön puolesta 23.12.1963 tehdyllä neuvoston päätöksellä 64/732/ETY (EYVL 1964, 217, s. 3685).

2 Nämä kysymykset on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Turkin kansalainen Kadiman ja Freistaat Bayern ja joka koskee kieltäytymistä jatkaa Kadimanin oleskeluluvan voimassaoloa Saksassa.

3 Päätöksen N:o 1/80 6 artiklan 1 kohdan sanamuoto on seuraava:

"Jollei hänen perheenjäsentensä vapaata oikeutta työskentelyyn koskevista 7 artiklan määräyksistä muuta johdu, turkkilaisella työntekijällä, joka työskentelee tietyn jäsenvaltion yleisillä työmarkkinoilla, on oikeus

— työskenneltyään säännönmukaisesti yhden vuoden saada työlupansa uudistetuksi tässä jäsenvaltiossa samaa työnantajaa varten, jos hänellä on työpaikka;

— työskenneltyään säännönmukaisesti kolme vuotta vastaanottaa tässä jäsenvaltiossa valitsemaltaan saman ammattialan työnantajalta työtarjous, joka on tehty tavanomaisin ehdoin ja joka on rekisteröity tämän valtion työvoimaviranomaisissa, jollei yhteisön työntekijöille annettavasta etusijasta muuta johdu;

— työskenneltyään säännönmukaisesti neljä vuotta tehdä vapaasti tässä jäsenvaltiossa minkälaista tahansa valitsemaansa palkattua työtä."

4 Päätöksen N:o 1/80 7 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Tietyn jäsenvaltion yleisillä työmarkkinoilla työskentelevän turkkilaisen työntekijän perheenjäsenillä, joille on annettu lupa muuttaa työntekijän luokse, on oikeus

— asuttuaan tässä jäsenvaltiossa säännönmukaisesti vähintään kolme vuotta vastaanottaa mikä tahansa työtarjous, jollei yhteisön työntekijöille annettavasta etusijasta muuta johdu;

— asuttuaan tässä jäsenvaltiossa säännönmukaisesti vähintään viisi vuotta tehdä vapaasti minkälaista tahansa valitsemaansa palkattua työtä.

Turkkilaisten työntekijöiden lapset, jotka ovat saaneet ammattikoulutusta vastaanottavassa valtiossa, voivat tässä jäsenvaltiossa asumisensa kestosta riippumatta vastaanottaa tässä jäsenvaltiossa minkä tahansa työtarjouksen edellyttäen kuitenkin, että vanhemmat ovat työskennelleet säännönmukaisesti kyseisessä jäsenvaltiossa vähintään kolme vuotta."

5 Nämä määräykset sisältyvät päätöksen N:o 1/80 II luvun (Sosiaaliset määräykset) 1 jaksoon (Työhön ja työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen liittyvät kysymykset).

6 Pääasian asiakirjoista käy ilmi, että Selma Kadiman meni vuonna 1985 15 vuoden ikäisenä naimisiin Turkin kansalaisen kanssa, joka on asunut ja työskennellyt säännönmukaisesti Saksassa vuodesta 1977 lähtien. Kadimanin puoliso sai vuonna 1988 pysyvän oleskeluluvan tässä jäsenvaltiossa.

7 Saksan viranomaiset antoivat Kadimanille 17.3.1990 luvan muuttaa puolisonsa luokse perheen yhdistämiseksi; hän muutti tällöin asumaan aviomiehensä luokse Ruhpoldingiin (Saksaan).

8 Saksan viranomaiset myönsivät Kadimanille heinäkuussa 1990 oleskeluluvan, jonka voimassaolo päättyi 14.5.1991 ja jonka voimassaoloa jatkettiin tämän jälkeen 14.5.1993 asti.

9 Kadiman sai lisäksi Ruhpoldingissa työskentelyä varten työluvan, joka oli voimassa 6.2.1991—1.2.1992.

10 Kadimanin aviomies ilmoitti Ruhpoldingin viranomaisille syyskuussa 1991, että hän oli asunut erillään vaimostaan noin viiden kuukauden ajan, että hän oli pannut avioeron vireille Turkissa ja että hänen puolisonsa oli palannut 7.9.1991 kotimaahansa.

11 Kadiman kirjoittautui 4.2.1992 Ruhpoldingissa asumaan eri osoitteeseen kuin aviomiehensä. Sen jälkeen hän asettui 1.4.1992 asumaan Bad Reichenhalliin (Saksaan),

jossa hän sai uuden työluvan, joka oli aluksi voimassa 6.4.1992—5.4.1995 mutta jonka voimassaoloaikaa muutettiin kahteen kertaan siten, että se oli ensiksi voimassa 30.10.1992—29.10.1995 ja sen jälkeen 1.7.1993—30.6.1994; tämä johtui siitä, että Kadiman vaihtoi kaksi kertaa työnantajaa.

12 Landratsamt Traunstein lyhensi Kadimanin oleskeluluvan voimassaoloaikaa 4.5.1992 tekemällään päätöksellä ja määräsi hänet poistumaan Saksan alueelta sen vuoksi, ettei hän elänyt yhdessä miehensä kanssa. Tämä päätös kuitenkin peruutettiin 21.5.1992 sillä perusteella, että Bad Reichenhalliin muutettuaan Kadiman kuului Landratsamt Berchtesgadener Landin toimivallan alaisuuteen.

13 Kadiman selvitti heinäkuussa 1992 viimeksi mainitulle viranomaiselle, että hän eli nykyään erossa puolisostaan, koska tämä pahoinpiteli ja petti häntä. Useat yritykset jatkaa yhteiselämää olivat epäonnistuneet, koska aviomies oli pahoinpidellyt häntä ja heittänyt hänet ulos heidän yhteisestä kodistaan. Kadiman oli lisäksi oleskellut Turkissa 7.9.1991 alkaen viettääkseen siellä aviomiehensä kanssa lomaa, mutta hänen oleskelunsa siellä oli pitkittynyt vastoin hänen tahtoaan 1.2.1992 asti, koska ennen paluutaan yksin Saksaan Kadimanin puoliso oli vienyt häneltä passin, minkä vuoksi Kadiman oli voinut palata Saksaan vasta saatuaan uuden viisumin 22.1.1992.

14 Landsratsamt Berchtesgadener Land lyhensi 5.1.1993 tekemällään päätöksellä Kadimanin oleskeluluvan voimassaoloajan päättymään 26.1.1993 ja uhkasi karkottaa hänet, jos hän ei poistu Saksasta kahden kuukauden kuluessa; päätös tehtiin sillä perusteella, että aviopari Kadiman ei enää elänyt saman katon alla.

15 Koska Kadimanin aviomies ilmoitti tämän jälkeen olevansa valmis jatkamaan yhteiselämää, päätös peruutettiin ja Kadiman sai 13.5.1993 uuden oleskeluluvan, joka oli voimassa 14.5.1994 asti.

16 Koska puolisot elivät kuitenkin edelleen erillään, Landratsamt Berchtesgadener Land lyhensi 13.10.1993 Kadimanin oleskeluluvan voimassaoloa siten, että se päättyi 19.10.1993, ja määräsi hänet lähtemään Saksasta sitä päivää seuraavan kuukauden kuluessa, jona päätös tuli lopulliseksi. Landratsamt perusteli päätöstään sillä, että Kadiman ei ollut asunut yhdessä aviomiehensä kanssa syyskuusta 1991 lähtien ja että hänellä ei siten ollut enää oikeutta saada oleskelulupaa, joka oli myönnetty perheen yhdistämiseksi.

17 Kadiman nosti tästä päätöksestä kanteen, joka on parhaillaan vireillä Bayerisches Verwaltungsgericht Münchenissä. Tämän jälkeen Kadiman muutti alkuperäistä vaatimustaan ja vaati, että tämä tuomioistuin määrää Landsratsamt Berchtesgadener Landin jatkamaan hänen oleskelulupansa voimassaoloa Saksassa.

18 Kadiman vetoaa kanteensa tueksi siihen, että hän on asunut laillisesti Saksassa 17.3.1990 alkaen, että hän on työskennellyt säännönmukaisesti ja jatkuvasti ja että tehdyt päätökset ovat ristiriidassa päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan kanssa.

19 Bayerisches Verwaltungsgericht München katsoi, että Kadiman ei voinut vedota Saksan lainsäädäntöön saadakseen oleskelulupaansa pidennystä. Lisäksi päätöksen N:o 1/80 6 artiklaa, jossa tietyn jäsenvaltion yleisillä työmarkkinoilla työskenteleville turkkilaisille työntekijöille myönnettiin työskentelyn osalta tiettyjä itsenäisiä oikeuksia, ei nyt esillä olevassa asiassa sovellettu sen vuoksi, että Kadiman ei ollut työskennellyt säännönmukaisesti saman työnantajan palveluksessa vähintään yhtä vuotta, kuten tässä artiklassa edellytettiin. Siten Kadimanin kanne voisi menestyä ainoastaan päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan perusteella.

20 Tältä osin Bayerisches Verwaltungsgericht München katsoo olevan tarpeen tarkastella ensiksi sitä, edellytetäänkö tässä määräyksessä jäsenvaltiossa työskentelevän turkkilaisen työntekijän perheenjäsenen, joka on saanut luvan muuttaa työntekijän

luokse, elävän jatkuvasti yhteistä perhe-elämää tämän työntekijän kanssa, ottaen huomioon, että nyt esillä olevassa asiassa Kadimanit eivät ole eläneet enää saman katon alla syyskuusta 1991 lähtien.

21 Kansallinen tuomioistuin pohtii toiseksi niiden ajanjaksojen merkitystä, joiden aikana Kadimanin oleskelu Saksassa keskeytyi, laskettaessa päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitettua kolmen vuoden säännönmukaista asumista vastaanottavassa jäsenvaltiossa; jotta nyt esillä olevassa asiassa näet voitaisiin katsoa olevan kyse kolmen vuoden ajasta, yhtäältä olisi laskettava yhteen ne ajanjaksot, joiden aikana Kadiman on oleskellut säännönmukaisesti Saksassa sekä ennen 26.1.1993 että 13.5.1993 jälkeen, joiden välisenä aikana hänen oleskelulupansa ei ollut voimassa, ja toisaalta päätettävä, voidaanko ne neljä kuukautta, joiden aikana Kadiman oleskeli vastoin tahtoaan Turkissa sen vuoksi, että hänen aviomiehensä oli vienyt hänen passinsa, ottaa huomioon tätä laskelmaa tehtäessä.

22 Katsoen, että asian ratkaiseminen edellyttää päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan tulkintaa, Bayerisches Verwaltungsgericht München esitti yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat kolme ennakkoratkaisukysymystä:

"1. Edellytetäänkö ETY—Turkki-assosiaationeuvoston assosiaation kehittämisestä tekemän päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisessä virkkeessä, että yhteinen perhe-elämä jatkuu edelleen sillä hetkellä, jolloin muut edellytykset täyttyvät?

2. Edellytetäänkö päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 virkkeen ensimmäisessä luetelmakohdassa kolmen vuoden yhtäjaksoista säännönmukaista asumista jossakin yhteisön jäsenvaltiossa?

3. Onko päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 virkkeen ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitettuun kolmen vuoden säännönmukaiseen asumiseen luettava viiden kuukauden pituinen väliaikainen vapaaehtoinen tai tahdosta riippumaton oleskelu Turkissa?"

23 Aluksi on syytä todeta, että kolmessa ennakkoratkaisukysymyksessä tarkoitetaan tilannetta, jossa Turkin kansalaiselle on tietyn jäsenvaltion yleisillä työmarkkinoilla työskentelevän turkkilaisen siirtotyöläisen puolisona ja siten perheenjäsenenä annettu lupa muuttaa puolisonsa luokse tähän valtioon ja jossa hän vaatii siellä oleskelulupansa voimassaolon pidentämistä vedoten päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohtaan. Kansallinen tuomioistuin on näet todennut, että vaikka kyseinen henkilö onkin työskennellyt jonkin aikaa säännönmukaisesti kyseisessä jäsenvaltiossa, hän ei voi vedota niihin oikeuksiin, jotka tämän päätöksen 6 artiklassa on annettu tietyn jäsenvaltion työmarkkinoilla työskentelevälle turkkilaiselle työntekijälle, sen vuoksi, ettei hän täytä tässä määräyksessä asetettuja edellytyksiä.

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

24 Ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen osalta kansallisen tuomioistuimen päätöksestä ilmenee, että Kadimanit, jotka ovat olleet naimisissa vuodesta 1985 lähtien ja eläneet saman katon alla Saksassa 17.3.1990 lähtien, ovat lopettaneet yhteiselämänsä viimeistään 4.2.1992, jolloin Selma Kadiman muutti kirjansa eri osoitteeseen kuin miehensä.

25 Jotta kansalliselle tuomioistuimelle voidaan antaa vastaus, josta sille on hyötyä, on selvitettävä, edellytetäänkö päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitetulla vähintään kolmen vuoden säännönmukaisella asumisella sitä, että turkkilainen työntekijä ja hänen puolisonsa elävät yhdessä koko mainitun ajan, ja onko kansallisilla viranomaisilla oikeus peruuttaa puolison oleskelulupa silloin, kun puolisot eivät enää asu yhdessä.

26 Tämän vuoksi ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellä on katsottava tarkoitettavan lähinnä sitä, onko päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan kanssa ristiriidassa se, että jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset edellyttävät, että tässä määräyksessä tarkoitetut turkkilaisen työntekijän perheenjäsenet asuvat työntekijän kanssa niiden kolmen vuoden ajan, joista on määrätty tämän artiklan ensimmäisessä luetelmakohdassa, saadakseen oleskeluoikeuden tässä jäsenvaltiossa.

27 Tähän kysymykseen vastattaessa on aluksi todettava, että päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan määräyksissä, kuten myös sen 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan toisen alakohdan määräyksissä, annetaan selkein, täsmällisin ja ehdottomin sanamuodoin tietyn jäsenvaltion yleisillä työmarkkinoilla työskentelevän turkkilaisen työntekijän perheenjäsenille, näiden asuttua jäsenvaltiossa säännönmukaisesti vähintään kolme vuotta, oikeus vastaanottaa ja hyväksyä mikä tahansa työtarjous, jollei yhteisön työntekijöille annettavasta etusijasta muuta johdu, sekä oikeus tehdä vapaasti minkälaista tahansa valitsemaansa palkattua työtä jäsenvaltiossa, jonka alueella he ovat asuneet säännönmukaisesti vähintään viisi vuotta.

28 Päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdalla, kuten myös 6 artiklan 1 kohdalla (ks. ensisijaisesti asia C-192/89, Sevince, tuomio 20.9.1990, Kok. 1990, s. I-3461, 26 kohta) ja 7 artiklan 2 kohdalla (ks. asia C-355/93, Eroglu, tuomio 5.10.1994, Kok. 1994, s. I-5113, 17 kohta), on siten välitön oikeusvaikutus jäsenvaltioissa niin, että ne Turkin kansalaiset, jotka täyttävät artiklassa määrätyt edellytykset, voivat vedota suoraan heille tässä määräyksessä myönnettyihin oikeuksiin.

29 Seuraavaksi on todettava, että 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin tietyn pituisiin säännönmukaisen asumisen ajanjaksoihin sisältyy välttämättä se, että turkkilaisen työntekijän perheenjäsenille, joille on annettu lupa muuttaa työntekijän luokse vastaanottavaan jäsenvaltioon, myönnetään oleskeluoikeus näiden ajanjaksojen ajaksi, koska oleskeluoikeuden epäämisellä asianomaisille annettu mahdollisuus asua jäsenvaltion alueella tehtäisiin merkityksettömäksi. Ilman oleskelulupaa kyseisille perheenjäsenille annettu lupa muuttaa turkkilaisen työntekijän luokse vastaanottavan jäsenvaltion alueelle olisi lisäksi itsessään vailla mitään vaikutuksia.

30 Lopuksi on korostettava, että vaikka päätöksen N:o 1/80 sosiaaliset määräykset, joihin 7 artiklan 1 kohta sisältyy, ovat täydentävä vaihe työntekijöiden vapaan liikkuvuuden toteuttamisessa ja niiden lähtökohtana pidetään perustamissopimuksen 48, 49 ja 50 artiklaa ja vaikka yhteisöjen tuomioistuin on tämän vuoksi pitänyt välttämättömänä saattaa näissä perustamissopimuksen artikloissa hyväksytyt periaatteet koskemaan mahdollisuuksien mukaan turkkilaisia työntekijöitä, joilla on päätöksessä N:o 1/80 tunnustetut oikeudet (ks. asia C-434/93, Bozkurt, tuomio 6.6.1995, Kok. 1995, s. I-1475, 14, 19 ja 20 kohta ja asia C-171/95, Tetik, tuomio

23.1.1997, 20 kohta, Kok. 1997, s. I-329), on kuitenkin niin, että tällä hetkellä voimassa olevan oikeuden mukaan turkkilaisilla työntekijöillä ei ole oikeutta liikkua vapaasti yhteisön sisällä, vaan heillä on ainoastaan joitakin oikeuksia siinä vastaanottavassa jäsenvaltiossa, jonka alueelle he ovat saapuneet laillisesti ja jossa he ovat työskennelleet säännönmukaisesti tietyn ajan (em. asia Tetik, tuomion 29 kohta), tai kun kyse on turkkilaisen työntekijän perheenjäsenistä, kun näille on annettu lupa muuttaa hänen luokseen ja kun he ovat asuneet vastaanottavassa jäsenvaltiossa säännönmukaisesti 7 artiklan 1 kohdan kahdessa luetelmakohdassa tarkoitetun määräajan.

31 Lisäksi vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan (ks. erityisesti asia C-237/91, Kus, tuomio 16.12.1992, Kok. 1992, s. I-6781, 25 kohta) päätöksellä N:o 1/80 ei rajoiteta jäsenvaltioiden toimivaltaa säätää Turkin kansalaisten oikeudesta saapua maahan tai heidän ensimmäisen työsuhteensa ehdoista, vaan päätöksen 6 artiklassa määrätään ainoastaan vastaanottavan jäsenvaltion työmarkkinoille jo säännönmukaisesti sijoittautuneiden turkkilaisten työntekijöiden asemasta.

32 Samoin, vaikka tämän päätöksen 7 artiklan 1 kohdassa myönnetään tietyn jäsenvaltion yleisillä työmarkkinoilla työskentelevän turkkilaisen työntekijän perheenjäsenille oikeus tehdä työtä asuttuaan valtiossa säännönmukaisesti tietyn ajan, tämä ei kuitenkaan rajoita kyseisen jäsenvaltion toimivaltaa antaa asianomaisille lupa muuttaa jäsenvaltiossa säännönmukaisesti työskentelevän turkkilaisen työntekijän luokse, säätää heidän oleskelustaan aina siihen saakka, kunnes heillä on oikeus vastaanottaa mikä tahansa työtarjous, ja tarpeen vaatiessa myöntää heille itse määrittelemiensä edellytysten mukaisesti lupa tehdä työtä ennen ensimmäisen luetelmakohdan mukaisen, aluksi vaadittavan kolmen vuoden ajanjakson päättymistä.

33 Kun kyse on erityisesti perheenjäsenen oleskelusta tämän aluksi vaadittavan kolmen vuoden ajan, josta pääasiassa on kyse, on syytä täsmentää, kuten tämän tuomion 29 kohdassa todetaan, että vaikka jäsenvaltio, joka on antanut asianomaiselle luvan saapua alueelleen ja muuttaa turkkilaisen työntekijän luokse, ei voi evätä tältä oikeutta oleskella alueellaan perheen yhdistämiseksi, kyseisellä jäsenvaltiolla on kuitenkin edelleen toimivalta asettaa tälle oleskeluoikeudelle sellaisia edellytyk-

siä, joilla taataan se, että perheenjäsen oleskelee sen alueella päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan hengen ja päämäärän mukaisesti.

34 Tältä osin on korostettava, että 7 artiklan tarkoituksena on helpottaa tietyn jäsenvaltion yleisillä työmarkkinoilla työskentelevän turkkilaisen työntekijän työskentelyä ja oleskelua siten, että siinä taataan työntekijälle mahdollisuus perhesuhteiden ylläpitoon.

35 Tämän vuoksi siinä aluksi määrätään tietyn jäsenvaltion yleisillä työmarkkinoilla jo työskentelevän turkkilaisen työntekijän perheenjäsenten mahdollisuudesta saada lupa muuttaa tämän luokse ja asettua asumaan jäsenvaltioon perheen yhdistämiseksi. Siinä annetaan näille perheenjäsenille lisäksi oikeus tehdä tietyn ajan kuluttua työtä tässä valtiossa; tällä pyritään vahvistamaan turkkilaisen siirtotyöläisen perheyhteisön pysyvää sopeutumista vastaanottavaan jäsenvaltioon.

36 Siten 7 artiklan 1 kohdan mukaisella järjestelmällä pyritään luomaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa suotuisat edellytykset perheen yhdistymiselle siten, että aluksi sallitaan perheenjäsenten oleskelu siirtotyöläisen luona ja sittemmin heidän asemaansa vahvistetaan antamalla heille oikeus tehdä työtä tässä valtiossa.

37 Näitä määräyksiä ei siten niiden henki ja päämäärä huomioon ottaen pidä tulkita siten, että niissä vaadittaisiin ainoastaan, että vastaanottavan jäsenvaltion on annettava perheenjäsenelle lupa saapua alueelleen ja muuttaa turkkilaisen työntekijän luokse, vaatimatta samalla, että asianomaisen on jatkettava siellä todellista yhteiselämää siirtotyöläisen kanssa niin kauan kuin hänellä itsellään ei ole oikeutta työmarkkinoille pääsyyn.

38 Tällaisella tulkinnalla saatettaisiin vakavasti kyseenalaiseksi tällä määräyksellä tavoiteltu perheen yhdistymisen tavoite ja aiheutettaisiin myös se vaara, että Turkin kansalaiset kiertävät 6 artiklan mukaisia ankarampia edellytyksiä ja käyttävät väärin 7 artiklan 1 kohdan suosituimmuusasemaa muun muassa solmimalla paperiavioliittoja.

39 Kun päätöksen N:o 1/80 6 artiklan 1 kohdassa nimittäin asetetaan turkkilaisen siirtotyöläisen työntekoa koskevat asteittain enenevät oikeudet riippuvaiseksi siitä edellytyksestä, että asianomainen jo työskentelee kyseisen jäsenvaltion yleisillä työmarkkinoilla, 7 artiklan 1 kohdassa määrätään turkkilaisen työntekijän perheenjäsenten työntekoa koskevista oikeuksista yksinomaan sen perusteella, kuinka kauan he ovat asuneet vastaanottavassa jäsenvaltiossa. Päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdassa täsmennetään sitä vastoin nimenomaisesti, että kyseisen jäsenvaltion on pitänyt antaa perheenjäsenelle lupa muuttaa tämän valtion yleisillä työmarkkinoilla työskentelevän turkkilaisen työntekijän luokse, kun taas 6 artiklassa työntekijöille tunnustettuja oikeuksia ei ole asetettu riippuvaiseksi niistä edellytyksistä, joiden perusteella saapumis- ja oleskeluoikeus on saatu (ks. erityisesti em. asia Kus, tuomion 21 kohta).

40 Kuitenkin pääasian kaltaisessa tapauksessa, jossa Turkin kansalainen voi vedota ainoastaan 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun asemaansa siirtotyöläisen perheenjäsenenä sen vuoksi, ettei hän täytä edellytyksiä, joiden perusteella hän voisi vedota itsenäisesti 6 artiklan 1 kohdan mukaisiin oikeuksiin, 7 artiklan tehokas vaikutus (effet utile) edellyttää, kuten tämän tuomion 37 kohdassa on korostettu, että perheen yhdistyminen, jonka vuoksi asianomainen on saapunut kyseisen jäsenvaltion alueelle, on tosiasia tietyn ajanjakson ajan siten, että hän todella asuu yhdessä työntekijän kanssa samassa taloudessa.

41 Tästä seuraa, että päätöksen N:o 1/80 kanssa ei periaatteessa ole ristiriidassa se, että jäsenvaltion viranomaiset asettavat sellaisen perheenjäsenen, joka on saanut luvan muuttaa turkkilaisen työntekijän luokse kyseiseen jäsenvaltioon perheen yhdistymisen vuoksi, oleskeluluvan voimassaolon jatkamisen edellytykseksi sen, että asianomainen todella elää tämän työntekijän kanssa yhteiselämää tämän päätöksen 7 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukaisen kolmen vuoden ajan.

42 Kuten komissio on vakuuttavasti esittänyt, asia olisi toisin ainoastaan, jos se, että siirtotyöläinen ja hänen perheenjäsenensä eivät asu saman katon alla vastaanottavassa jäsenvaltiossa, on mahdollista perustella objektiivisilla seikoilla. Tilanne olisi tällainen erityisesti, jos työntekijän asunnon ja hänen perheenjäsenensä työpaikan tai sen ammatillisen oppilaitoksen, jossa perheenjäsen opiskelee, välisen välimatkan vuoksi asianomaisen olisi asuttava eri asunnossa.

43 Pääasian kantajan tilanteen kaltaisessa tapauksessa kansallisen tuomioistuimen, joka on yksin toimivaltainen toteamaan ja arvioimaan sen ratkaistavaksi saatetun asian tosiseikat, on ratkaistava, onko olemassa sellaisia objektiivisia seikkoja, joilla voidaan perustella se, että perheenjäsen ja turkkilainen siirtotyöläinen asuvat erillään.

44 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan kanssa ei periaatteessa ole ristiriidassa se, että jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset edellyttävät, että tässä määräyksessä tarkoitetut turkkilaisen työntekijän perheenjäsenet asuvat tämän kanssa 7 artiklan 1 luetelmakohdan mukaisen kolmen vuoden ajan, jotta he voisivat saada oleskeluoikeuden tässä jäsenvaltiossa. Se, että kyseinen perheenjäsen asuu erossa turkkilaisesta työntekijästä, on kuitenkin mahdollista perustella objektiivisilla seikoilla.

Toinen ja kolmas ennakkoratkaisukysymys

45 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee toisella ja kolmannella kysymyksellään, joita on syytä tarkastella yhdessä, onko päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan ensimmäistä luetelmakohtaa tulkittava siten, että kyseisen perheenjäsenen on asuttava yhtäjaksoisesti kolmen vuoden ajan vastaanottavassa jäsenvaltiossa. Se pyrkii lisäksi selvittämään, onko tässä määräyksessä tarkoitettua kolmen vuoden säännönmukaista asumista laskettaessa syytä ottaa huomioon yhtäältä noin neljän kuukauden pituinen asianomaisen henkilön tahdonvastainen oleskelu kotimaassaan ja

toisaalta se ajanjakso, jonka aikana hänen oleskelulupansa vastaanottavassa jäsenvaltiossa ei ollut voimassa.

46 Tältä osin on syytä muistuttaa, että 7 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan tarkoituksena on helpottaa turkkilaisen työntekijän ja hänen perheenjäsentensä todellista yhdistymistä vastaanottavassa jäsenvaltiossa, joten kansalliset viranomaiset voivat periaatteessa edellyttää, että perheenjäsenet asuvat siirtotyöläisen kanssa saman katon alla aluksi vaadittavan kolmen vuoden ajan (ks. erityisesti tämän tuomion 37, 38, 41 ja 44 kohta).

47 Tämän määräyksen hengestä ja päämäärästä johtuu siten, että perheenjäsenen on periaatteessa asuttava turkkilaisen työntekijän luona yhtäjaksoisesti näiden kolmen vuoden ajan.

48 Tällä tulkinnalla ei kuitenkaan estetä sitä, että asianomainen voi olla kohtuullisen ajan ja perusteltujen syiden vuoksi poissa yhteisestä asunnosta, esimerkiksi viettääkseen lomaa tai vieraillakseen perheensä luona kotimaassaan. Tällaiset lyhytaikaiset yhteiselämän keskeytykset, joilla ei pyritä lopettamaan yhteistä asumista vastaanottavassa jäsenvaltiossa, on rinnastettava ajanjaksoihin, joiden aikana kyseinen perheenjäsen on todella elänyt turkkilaisen työntekijän kanssa.

49 Sama pätee sitä suuremmalla syyllä asianomaisen alle kuuden kuukauden pituiseen oleskeluun kotimaassaan silloin, kun oleskelu ei johtunut hänen omasta tahdostaan.

50 Tämän vuoksi tämän laatuinen väliaikainen oleskelu on otettava huomioon päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitettua kolmen vuoden säännönmukaista asumista laskettaessa.

51 Kun kyse on turkkilaisen työntekijän perheenjäsenen oleskeluluvan voimassaolon lyhentämisestä vastaanottavassa jäsenvaltiossa, on todettava, että vaikka onkin totta, että jäsenvaltiot ovat edelleen toimivaltaiset säätämään niistä edellytyksistä, joiden mukaisesti tämä perheenjäsen voi saapua maahan ja oleskella siellä siihen saakka, kunnes hänellä on oikeus vastaanottaa mikä tahansa työtarjous (ks. tämän tuomion 32 ja 33 kohta), on kuitenkin niin, että turkkilaisen työntekijän perheenjäsenille 7 artiklan 1 kohdassa myönnetyt oikeudet kuuluvat heille tämän määräyksen perusteella riippumatta siitä, antavatko vastaanottavan jäsenvaltion viranomaiset erityisen hallinnollisen asiakirjan, kuten oleskeluluvan (ks. vastaavasti päätöksen N:o 1/80 6 artiklan osalta em. asia Bozkurt, tuomion 29 ja 30 kohta).

52 On syytä lisätä, että pääasian kaltaisessa tapauksessa kyseiselle perheenjäsenelle annetun oleskeluluvan voimassaolo oli keskeytyneenä ainoastaan lyhyen ajanjakson ajan ja että tämä voimassaolon lyhentäminen peruutettiin antamalla uusi oleskelulupa ilman, että vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset olisivat tällä perusteella riitauttaneet asianomaisen henkilön kyseisen valtion alueella asumisen säännönmukaisuuden.

53 Tämän vuoksi sillä ajanjaksolla, jonka aikana asianomaisella ei ole ollut oleskelulupaa, ei ole vaikutusta päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukaisen kolmen vuoden määräajan kulumiseen.

54 Edellä esitetyn perusteella toiseen ja kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan ensimmäistä luetelmakohtaa on tulkittava siten, että kyseisen perheenjäsenen on periaatteessa asuttava vastaanottavan jäsenvaltion alueella yhtäjaksoisesti kolmen vuoden ajan. Tässä määräyksessä tarkoitettua kolmen vuoden säännönmukaisen asumisen ajanjaksoa

laskettaessa on kuitenkin otettava huomioon asianomaisen alle kuuden kuukauden pituinen tahdonvastainen oleskelu kotimaassaan. Sama koskee ajanjaksoa, jonka aikana kyseisellä henkilöllä ei ollut voimassaolevaa oleskelulupaa, koska vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset eivät ole tällä perusteella riitauttaneet asianomaisen kyseisen valtion alueella asumisen säännönmukaisuutta, vaan päinvastoin ovat antaneet hänelle uuden oleskeluluvan.

Oikeudenkäyntikulut

55 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan, Ranskan ja Alankomaiden hallituksille ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut Bayerisches Verwaltungsgericht Münchenin 14.6.1995 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) Euroopan talousyhteisön ja Turkin välisen assosiaation kehittämisestä 19.9.1980 tehdyn assosiaationeuvoston päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan kanssa ei periaatteessa ole ristiriidassa se, että jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset edellyttävät, että tässä määräyksessä tarkoitetut turkkilaisen työntekijän perheenjäsenet asuvat tämän kanssa 7 artiklan 1 luetelmakohdan mukaisen kolmen vuoden ajan, jotta he voisivat saada oleskeluoikeuden

tässä jäsenvaltiossa. Se, että kyseinen perheenjäsen asuu erossa siirtotyöläisestä, on kuitenkin mahdollista perustella objektiivisilla seikoilla.

2) Päätöksen N:o 1/80 7 artiklan 1 kohdan ensimmäistä luetelmakohtaa on tulkittava siten, että kyseisen perheenjäsenen on periaatteessa asuttava vastaanottavan jäsenvaltion alueella yhtäjaksoisesti kolmen vuoden ajan. Tässä määräyksessä tarkoitettua kolmen vuoden säännönmukaisen asumisen ajanjaksoa laskettaessa on kuitenkin otettava huomioon asianomaisen alle kuuden kuukauden pituinen tahdonvastainen oleskelu kotimaassaan. Sama koskee ajanjaksoa, jonka aikana kyseisellä henkilöllä ei ollut voimassaolevaa oleskelulupaa, koska vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset eivät ole tällä perusteella riitauttaneet asianomaisen kyseisen valtion alueella asumisen säännönmukaisuutta, vaan päinvastoin ovat antaneet hänelle uuden oleskeluluvan.

Mancini Murray Kapteyn

Ragnemalm Schintgen

Julistettiin Luxemburgissa 17 päivänä huhtikuuta 1997.

R. Grass

kirjaaja

G. F. Mancini

kuudennen jaoston puheenjohtaja